

[K] **DE ZIEL OP DE HUID.**
KUNSTENAAR RINKE NIJBURG

Rinke Nijburg (Lunteren, 1964) vierde in het najaar van 2012 zijn vijfde lustrum als beeldend kunstenaar met een uitgebreide tentoonstelling in de Haagse galerie Nouvelles Images. Die expositie maakte twee dingen duidelijk. In de eerste plaats dat Nijburg in vijfentwintig jaar tijd een grote verscheidenheid aan technieken en beeldtalen heeft aangewend. In de tweede plaats dat zijn oeuvre in thematisch opzicht opvallend consistent is. Op een hoogst persoonlijke manier verhoudt Nijburg zich in zijn werk tot twee tradities: de religie en de kunst.

Omdat de kunsttraditie waartoe Nijburg zich aangetrokken voelt niet per se religieus is, ontstaat er vrijwel vanzelf een spanningsveld. Nijburgs oeuvre wordt sowieso door frictie gekenmerkt. Frictie tussen het innerlijke en het uiterlijke, tussen het profane en het religieuze, het verhevene en het banale, tussen het tere en het wrede, tussen geloven en weten, twijfel en stelligheid. Door het samenbrengen van verschillende beeldtalen en contexten wordt een intense tweeslachtigheid gecreëerd.

Een treffende illustratie daarvan is de serie die Nijburg maakte op basis van het beroemde schilderij *De gitaarles* van Balthus. Op het originele schilderij is te zien hoe een jong meisje over de knie wordt gelegd door haar lerares. Het schilderij drukt een ruwe erotiek uit met sterk sadomasochistische trekjes.

Op de verschillende bewerkingen die Nijburg van Balthus' doek uit 1934 heeft gemaakt, is dat aspect niet geheel verdwenen, maar Nijburgs variaties zijn veel meer ambigu en maken uiteenlopende interpretaties mogelijk. In een aantal versies wordt het harde beeld van Balthus gecombineerd met een

Rinke Nijburg, *It Is With Our Eyes Closed That We See Nothing*, 1998, zeefdruk en fosforinkt op papier, 88 x 124 cm, oplage: 35 exemplaren, uitgave Plaatsmaken Arnhem.

Rinke Nijburg, *The Vacant*, 2008, # 7 uit de serie *The Mercy Seat*, gemengde techniek en drogenaald op papier, 33,5 x 49,5 cm, oplage: 1 exemplaar.

voorstelling uit de religieuze schilderkunst die het toonbeeld van mededogen is: de piëta. Door de koppeling van die twee heel verschillende werelden en gevoelsuitdrukkingen ontstaat werk dat vol contradictie zit en op een associatieve manier een groot reservoir aan betekenissen in zich draagt. Het aardse, erotische en gewelddadige uit Balthus' werk is niet verdwenen, maar wordt in verband gebracht met daaraan tegengestelde eigenschappen. Het heilige wordt niet geprofaneerd, het banale niet verheven, het worden werelden die door elkaar lopen, karaktertrekken van beide tonen, in elkaar opgaan zonder hun eigenheid te verliezen en om die reden ook als zichzelf herkenbaar blijven.

De manier waarop Nijburg zijn thema's verbeeldt, is op een soortgelijke manier gelaagd. Het is duidelijk dat Nijburg een spel speelt, maar het is minstens zo duidelijk dat het hem ernst is. Een treffend voorbeeld daarvan is het werk *It Is With Our Eyes Closed That We See Nothing* (1998), dat Nijburg met behulp van fosfor maakte. De fosfor zuigt overdag licht op waardoor de op het bed liggende figuur als het donker wordt, lijkt op te stijgen; het wonder van de hemelvaart in beeld gebracht als een spektakel. Ongერიjmd is dat niet, de Bijbelse wonderen zijn zeker zo sensationeel als die in menig actiefilm of stripverhaal.

In de onlangs uitgebrachte catalogus *Slaapwan-*

delaars & zielsverwanten, die tentoonstellingen in het Duitse Borken en Apeldoorn begeleidde, toont kunsthistorica Norma Sukup overtuigend de relatie tussen Nijburgs werk *Ex Voto al Gatto Nero* (2002-2012), het schilderij *A Bigger Splash* (1967) van David Hockney en het schilderij *La Madonna e S. Antonio di Padova salvano una bambina che cade dalla finestra insieme al gatto nero* (1825) van een onbekende Noord-Italiaanse meester (*De maagd en de heilige Antonius van Padua redden een meisje dat uit het raam valt met een zwarte kat*). Het is een typisch Nijburg-schilderij dat hier het strakke en kleurige van popart combineert met de annunciatie van de madonna in een weelderige, naïeve stijl, maar ook raakvlakken heeft met cartoons; de figuur die samen met de zwarte kat uit het raam zweeft, doet aan een kleine superheld denken. Die associatie maakt de voorstelling ook voor meer dan één uitleg vatbaar. Wordt de zwarte kat hier op miraculeuze wijze gered? Zo ja: wat betekent het redden van een zwarte kat, die toch symbool voor onheil staat? Of sleept de kat het kind mee in zijn val?

In veel opzichten volgt Nijburg de voorstelling zoals die door de naamloze Italiaanse meester is geschilderd, maar de monnikachtige figuur is bij Nijburg verdwenen. In plaats daarvan heeft hij de woorden "Ex Voto" geschilderd. Dat wijst op een dankbetuiging en dus op een goede afloop, maar wie

naar Nijburgs schilderij kijkt, is van die goede afloop helemaal niet zo zeker. Een dergelijk vertrouwen in een voorspoedige conclusie, zelfs tegen beter weten in, is natuurlijk precies de essentie van het geloven. Het knappe van Nijburg is dat hij in dit schilderij zowel het geloof als de twijfel in beeld vangt.

Ook in een andere schilderij, *Leafbud* uit 2007, komen religieuze schilderkunst en stripfiguren bij elkaar. Nijburg schilderde een ontroerende piëta waarop een gewonde soldaat wordt gekoesterd door Dumbo, de olifant uit de gelijknamige Disneyfilm. Gelovigen die daarin spot zien, gaan voorbij aan het intense medeleven dat uit het werk spreekt. Medeleven en beschaving zijn voor Nijburg essentiële bestanddelen van geloven.

Kunst en religie zijn al eeuwenlang – zo niet eeuwig – met elkaar verbonden. In die zin maakt Nijburg deel uit van een lange traditie. Toch heeft juist zijn bekentenis tot onder meer dat thema geleid tot onbegrip en stigmatisering. Mede daarom neemt Nijburg in de Nederlandse kunstwereld een aparte

plaats in. Dat isolement komt onder andere tot uiting in een serie die de titel *Skin Flowers* (2008) draagt. Het zijn opnieuw paradoxale werken. De kijker ziet één of meer menselijke figuren op de rug. Dat is een typisch romantisch beeld dat men onder meer vaak bij Caspar David Friedrich terugvindt. Het drukt een eenzaamheid uit die wordt veroorzaakt door het zien van iets wat anderen niet zien. Dat beeld van de kunstenaar als visionair wordt hier deels tenietgedaan door het feit dat deze figuren op hun rug tatoeages dragen van het soort dat in gevangenissen populair is. De serene, verinnerlijkte uitstraling van de figuren staat in schril contrast met de kleurrijke zeemeerminnen, bloemen, vissen en heiligen die op hun rug vereeuwigd staan. Misschien is het innerlijke veruiterlijkt, dragen deze stille figuren hun zielenleven op de huid. Misschien zijn ze zelf niet in staat te zien wat hun innerlijke drijfveer is. Misschien dragen ze die juist zo duidelijk uit dat ze alleen staan.

MISCHA ANDRIESEN

www.rinkenijburg.nl

Rinke Nijburg, *Slaapwandelaars & zielsverwanten / Schlafvandler & Seelentiere*, tweetalige uitgave, Borkener Schriften zur Stadtgeschichte und Kultur band 6, uitgegeven door de stad Borken en Galerie Nouvelles Images (Den Haag), 2013, 112 p.

Rinke Nijburg, *Me Not*, 2008, uit de serie *Skin Flowers*, houtschool, pastel en balpen op papier, 150 x 110 cm.